

Datum

11 mei 2005

Ons kenmerk

2005-0000071810

Onderdeel

DGV/Strategie/IVB

Inlichtingen

Rik Scheele en Steven

Meihuizen

T (070) 426 8899

F

Uw kenmerk**Blad**

1 van 4

Aantal bijlagen

1

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 200

2511 EZ Den Haag

Postadres

Postbus 20011

2500 EA Den Haag

Internetadres

www.minbzk.nl

Aan de colleges van Burgemeester en Wethouders
van de Nederlandse gemeenten

Onderwerp

Aanpak vrijplaatsen / normalisatie
woonwagencentra

Tijdens het voorjaar van 2004 is maatschappelijke onrust ontstaan rondom het bestaan van plaatsen met een ernstig handhavingstekort, deze plaatsen zijn in de volksmond 'vrijplaatsen' gaan heten. Ik stuur u, mede namens de ministers van Justitie en VROM en de staatssecretaris van Financiën, deze brief omdat de rol van gemeenten bij de aanpak van vrijplaatsen van cruciaal belang is. De gemeente heeft het zicht op de lokale situatie en wordt geacht om de diverse handhavingstaken goed op elkaar af te stemmen.

De commotie rond vrijplaatsen is ontstaan naar aanleiding van Vinkenslag, een groot woonwagencentrum in Maastricht. Hier was sprake van een krachtdadig optreden naar aanleiding van gebrekkige handhaving, onder andere door de gemeente Maastricht en de Belastingdienst. De afgelopen anderhalf jaar is hier door de gemeente Maastricht in samenwerking met andere organisaties paal en perk aan gesteld. Tevens heeft het kabinet duidelijk gemaakt het bestaan van vrijplaatsen niet te tolereren en aangegeven iedere vrijblijvendheid ten aanzien van de handhaving af te wijzen. Zo heeft de staatssecretaris van Financiën in zijn brief van 3 juni 2004¹ aan de Tweede Kamer laten weten dat de Belastingdienst de handhaving op vrijplaatsen voortvarend aan zal gaan pakken. In een gelijktijdige brief aan de Tweede Kamer² die ik samen met de staatssecretaris van Financiën heb gezonden wordt aangegeven dat de aanpak van vrijplaatsen gestimuleerd zal worden door in Maastricht en de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) te bekijken wat de stand van zaken is, welke mogelijkheden gemeenten tot hun beschikking hebben en welke belemmeringen eventueel door de rijksoverheid weggenomen kunnen worden.

Gemeenten hebben de regie bij de aanpak van vrijplaatsen

Het kabinet beseft dat de regie op de handhaving een taak van de gemeente is. Ook (en misschien juist) gemeenten moeten iedere vrijblijvendheid of terughoudendheid in de handhaving laten varen. Het herstellen van normale verhoudingen in een situatie die in de loop van jaren uit balans is geraakt is een lastig proces, zowel voor de overheid als voor de betrokken burgers. Het is de overheid die de regie terug in handen moet nemen en door consequent optreden de maatschappelijke orde moet herstellen. Het is de gemeente die in dit proces

¹ Tweede Kamer, Kamerstuk 2003-2004, 29643, nr. 2

² Tweede Kamer, Kamerstuk 2003-2004, 29643, nr. 1

Datum
11 mei 2005

Ons kenmerk
2005-0000071810

Onderdeel
DGV/Strategie/IVB

Blad
2 van 4

de juiste momenten bepaalt en de verschillende betrokken instanties bij elkaar dient te halen. De gemeente is immers het best op de hoogte van de lokale situatie en ontwikkelingen. Daarom zal de Belastingdienst bij haar aanpak zich voegen naar de planning die door de gemeente wordt bepaald. En daarom wil het kabinet u bijstaan en indien nodig rugdekking geven.

Oproep, aanbod en aankondiging

Deze brief behelst drie zaken. Ten eerste is zij een dringende oproep aan alle Nederlandse gemeenten om het bestaan of ontstaan van vrijplaatsen tegen te gaan: de zorg voor openbare orde en veiligheid is primair een taak van gemeenten. Zij dienen ongelijke behandeling van verschillende (groepen) burgers tegen te gaan. Ten tweede bevat deze brief ook een aanbod vanuit het kabinet om gemeenten te ondersteunen in deze rol. Deze ondersteuning kan bestaan uit het inventariseren en delen van goede voorbeelden op dit gebied (bijvoorbeeld waar het gaat om het bieden van veilige werkomstandigheden voor controleurs), maar bestaat ook uit het aanpassen van regels of procedures, indien dit de aanpak van vrijplaatsen ten goede komt. Ten derde bevat deze brief een aankondiging van de activiteiten die de rijksoverheid onderneemt om het bestaan van vrijplaatsen tegen te gaan.

Normalisatie van woonwagencentra is speerpunt

Uit de inventarisatie van de aanpak van vrijplaatsen is gebleken dat er al specifieke projecten zijn voor bepaalde vrijplaatsen (denk hierbij aan de integrale aanpak van illegale casino's, de prostitutiesector en katvangers), maar dat vooral voor de normalisatie van woonwagencentra bij een flink aantal gemeenten nog een opgave ligt. Er zijn overigens geen landelijke tellingen gehouden van het aantal woonwagencentra dat als 'vrijplaats' aangemerkt moet worden. Het is niet de bedoeling van het kabinet om de vele woonwagencentra waar het wél goed gaat te stigmatiseren. Deze plekken dienen juist als voorbeeld voor andere centra waar de normalisatie nog niet is afgerond. In deze brief wordt specifiek ingezoomd op de normalisatie van woonwagencentra. De lessen die hieruit getrokken worden, zijn ook geldig voor de aanpak van overige mogelijke situaties waar ernstige handhavingstekorten aan de orde zijn.

Oproep: aanpakken van vrijplaatsen.

Het bestaan van vrijplaatsen ondermijnt het gezag van en het respect voor de overheid en brengt het risico met zich mee dat burgers 'afhaken' en denken "als hij het mag, dan mag ik het ook". Kortom: het tolereren van vrijplaatsen heeft alles te maken met het rechtvaardigheidsgevoel van de burger en een vergrotende afstand tussen burger en overheid.

Het aanpakken van een vrijplaats vergt een behoorlijke dosis lef. Lef van bestuurders om een eind te maken aan een lopende situatie en daarbij is het soms nodig om ook te komen tot een cultuuromslag in de gemeentelijke organisatie. Want er is vooral ook lef nodig van die ambtenaren en anderen die het beleid daadwerkelijk uit moeten voeren.

Door middel van deze brief wil ik u oproepen om het bestaan van vrijplaatsen daadkrachtig tegen te gaan, indien deze zich in uw gemeente bevinden of dreigen te ontstaan. Het is lastig, zo niet ondoenlijk, voor mij om een totaalbeeld te krijgen van de situatie zoals die zich in alle Nederlandse gemeenten voordoet. Het zou daarom zo kunnen zijn dat u zich niet aangesproken hoeft te voelen door deze oproep, aangezien er zich in uw gemeente geen vrijplaatsen bevinden. Ik

Datum
11 mei 2005

Ons kenmerk
2005-0000071810

Onderdeel
DGV/Strategie/IVB

Blad
3 van 4

hoop van harte dat dit het geval is. Maar laat mij u toch een aantal kritische vragen stellen:

- Zijn er in uw gemeente bepaalde straten, buurten of plaatsen (bijvoorbeeld horecagelegenheden) waarvan bekend is dat de handhavers en/of de politieagent er liever niet komen? En zo ja, wordt er op die plekken (bewust of onbewust) ook minder toezicht gehouden?
- Zijn er de laatste jaren mensen met een handhavende functie bedreigd en/of in de WAO beland? En hoe is daar op gereageerd?
- Kortom: gaat u binnen uw gemeente na hoe het staat met de aanpak van vrijplaatsen en of er wellicht toch sprake is van een bijzondere behandeling van bepaalde groepen.

Ik ben me ervan bewust dat het voor individuele handhavingmedewerkers van uw gemeente of andere betrokken organisaties ook risico's met zich meebrengt om uitwassen te bestrijden. Ik denk hierbij aan een groot aantal mensen die belangrijk werk doen: de bouw-, RO- en milieu-inspecteur, de leerplichtambtenaar, de baliemedewerker bij het CWI, de medewerker van de gemeentebelasting, maar ook de inner van de huren van een woningbouwcorporatie of de meteropnemer van het energiebedrijf³. Al deze mensen kunnen in moeilijke en soms bedreigende situaties terecht komen. Daarom vraag ik u om bij deze mensen na te gaan of zij zich voldoende veilig voelen in hun baan. Er is inmiddels veel ervaring opgedaan hoe in lastige situaties de veiligheid van de medewerkers zo optimaal mogelijk beschermd kan worden. Maakt u gebruik van deze mogelijkheden.

Aanbod: ondersteuning via informatie-uitwisseling

Zoals eerder aangegeven wil het kabinet u ondersteunen in uw taak bij het tegengaan van vrijplaatsen en rugdekking bieden wanneer hier behoefte aan is. De ondersteuning zal onder andere bestaan uit het waar mogelijk wegnemen van belemmeringen en het verzamelen en verspreiden van goede voorbeelden en diverse mogelijkheden om problematische woonwagencentra aan te pakken. In de bijlage treft u ter illustratie de stand van zaken aan in de G4 en Maastricht. Hieruit blijkt dat een succesvol beleid met betrekking tot woonwagencentra zeker mogelijk is. Met de G4 en Maastricht is in 2004 bekeken aan welke informatie bij de steden behoefte was en of er sprake was van wezenlijke belemmeringen die het rijk weg zou moeten nemen. Deze exercitie bleek vooral interessant voor de onderlinge informatie-uitwisseling tussen de betreffende steden. Van wezenlijke belemmeringen leek op dat moment geen sprake te zijn. De bereidheid om eventuele belemmeringen weg te nemen blijft uiteraard bestaan, mochten die zich voordoen.

Vanaf medio juni is via de website <http://www.hetccv.nl/vrijplaatsen> meer specifieke informatie te vinden. U kunt hierbij denken aan best practices en een beschrijving van beleidsopties voor gemeenten. Heden kunt u op deze website al uw interesse kenbaar maken, u wordt dan geïnformeerd wanneer de website gerealiseerd is. In aansluiting op de website zal er, in ieder geval in 2005 en 2006, twee maal per jaar een ronde tafelsessie worden gehouden met onder

³ bij de aanpak van vrijplaatsen is samenwerking met private partijen in mijn ogen van groot belang, maar ik wil daarbij wel wijzen op het feit dat er in die gevallen beperkingen kunnen zijn aan de mogelijkheden met betrekking tot informatie-uitwisseling.

Datum
11 mei 2005

Ons kenmerk
2005-0000071810

Onderdeel
DGV/Strategie/IVB

Blad
4 van 4

andere de G4, Maastricht en de meest betrokken rijksinstanties. Bijzondere aandacht bij deze sessies zal uitgaan naar 'duurzame normalisatie': welke inspanningen zijn nodig om de situatie onder controle te houden? Indien uw gemeente voor de website informatie of best practices aan zou kunnen leveren of aanwezig zou willen zijn bij de rondetafel-bijeenkomsten dan bent u hiertoe van harte uitgenodigd.

Aankondiging activiteiten van het kabinet

Ten eerste is de Belastingdienst druk bezig om de daad bij het woord te voegen. Er zijn inmiddels meerdere convenanten met betrekking tot informatieuitwisseling tussen gemeenten en de Belastingdienst gesloten (voorbeelden hiervan vindt u op de eerder genoemde website). De Belastingdienst benadert gemeenten actief om tot een convenant te komen. In het bijzonder zullen ook de gemeenten uit de G30 worden benaderd en de 16 gemeenten waarmee in het kader van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) afspraken zijn gemaakt met betrekking tot deconcentratie. Zoals eerder gezegd voegt de Belastingdienst zich naar het tempo dat de gemeente voor ogen staat.

Ten tweede zal het ministerie van VROM de komende jaren een inventarisatie houden. Het ministerie van VROM verricht jaarlijks VROM-breed onderzoek in een kwart van alle gemeenten. De komende jaren zal hierbij expliciet het beleid ten aanzien van woonwagencentra meegenomen worden, zodat dit met alle gemeenten besproken zal worden. Een expliciet punt van aandacht is de integrale handhaving: in hoeverre slaagt de gemeente er in om alle betrokken partijen op een rij te krijgen en gezamenlijk werk te maken van handhaving of de normalisatie.

Ten derde wil ik hier duidelijk maken dat de inzet van politieondersteuning bij de aanpak van vrijplaatsen geen probleem mag zijn, mits de acties gecoördineerd en in gezamenlijkheid plaatsvinden. Op het moment dat u bij de samenwerking met partners tegen achterblijvende medewerking aanloopt, verneem ik dat graag (of het nu gaat om een rijksinstantie, de energiesector of de politie).

Tot slot houden de diverse rijksinstanties onderling overleg over de vrijplaatsen om elkaar op de hoogte te houden van wie met welke gemeente samenwerkt aan de aanpak en wat de stand van zaken in de verschillende gemeenten is. Op die manier wordt ook de integraliteit van de handhaving aan rijkszijde vergroot.

Ik wens u sterkte toe bij de aanpak van mogelijke vrijplaatsten in uw gemeente en hoop dat u zich hierin voldoende gesteund weet door de rijksoverheid.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

J.W. Remkes

